

INFORMATOR

DLA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

BYTÓW 2018 r.

SZANOWNI PAŃSTWO

Powiat Bytowski od wielu lat podejmuje działania na rzecz osób niepełnosprawnych, których głównym celem jest aktywizacja społeczna i zawodowa tej grupy osób. Rada Powiatu stosowną uchwałą, przyjęła do realizacji na lata 2014 – 2020 Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych. Głównym jego założeniem jest zapewnienie i popieranie skutecznych działań w zakresie zapobiegania niepełnosprawności, łagodzenia jej skutków, jak również realizacja zadań zmierzających do pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.

Najczęstszą przyczyną wycofywania się zarówno z życia społecznego, jak i zawodowego wśród osób niepełnosprawnych są napotymane przez nich bariery architektoniczne, komunikacyjne, psychologiczne i społeczne. Aby rozpocząć przełamywanie istniejących barier osoba niepełnosprawna powinna posiadać wiedzę w kwestiach oferowanego wsparcia. Posiadając wiedzę łatwiej jest szukać pomocy bądź się o nią starać.

Dlatego z ogromną przyjemnością oddaję na Państwa ręce informator dla osób niepełnosprawnych, mając nadzieję, iż będzie on pomocny w pełnej aktywności i w korzystaniu z ulg i uprawnień oraz stanie się praktycznym przewodnikiem zarówno dla jej adresatów jak i wszystkich Czytelników zainteresowanych poruszoną w nim problematyką.

Znajdą w nim Państwo najważniejsze informacje przydatne osobom niepełnosprawnym, dotyczące m.in. zasad przyznawania rent, orzekania o niepełnosprawności przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności oraz rodzajach ulg i uprawnień jakie przysługują osobom niepełnosprawnym.

Ponadto publikacja zawiera ofertę Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie skierowaną do osób z niepełnosprawnością oraz adresy informacji na temat instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Z poważaniem

Starosta Bytowski

Leszek Waszkiewicz

SPIS TREŚCI

ROZDZIAŁ I PRAWA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

1.1. Prawa osób niepełnosprawnych

ROZDZIAŁ II ORZEKANIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

2.1. Orzecznictwo do celów pozarentowych

2.1.1. Orzeczenie o niepełnosprawności (dla osoby przed ukończeniem 16 roku życia)

2.1.2. Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (dla osoby powyżej 16 roku życia)

2.1.3. Orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień

2.1.4. Legitymacja osoby niepełnosprawnej (dotyczy osób przed 16 rokiem życia oraz powyżej 16 roku życia)

2.1.5. Karta parkingowa

2.2. Orzekanie do celów rentowych

2.2.1. Renta z tytułu niezdolności do pracy

2.2.2. Renta socjalna

III ROZDZIAŁ ULGI I UPRAWNIENIA PRZYSŁUGUJĄCE OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM

3.1. Zasiłek pielęgnacyjny

3.2. Świadczenie pielęgnacyjne

3.3. Uprawnienia pracownicze osób niepełnosprawnych

3.4. Informacja o zwolnieniach od opłat abonamentowych

3.5. Co daje karta parkingowa

3.6. Ulgi komunikacyjne

3.7. Ulgi Podatkowe

3.8. Uprawnienia przysługujące w ramach ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”

ROZDZIAŁ IV. WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH ZE ŚRODKÓW PFRON – REALIZOWANE PRZEZ POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE W BYTOWIE

4.1. Bariery architektoniczne

4.2. Bariery w komunikowaniu się i techniczne

4.3. Sprzęt rehabilitacyjny

4.4. Środki ortopedyczne i pomocnicze

4.5. Turnus rehabilitacyjny

4.6. Sport, kultura, rekreacja i turystyka

4.7. Działania realizowane w ramach programu „Aktywny Samorząd”

4.8. Dom Pomocy Społecznej

4.9. Warsztat Terapii Zajęciowej

4.10. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna

4.11. Szkolnictwo specjalistyczne

ROZDZIAŁ V. ADRESY WYBRANYCH INSTYTUCJI DZIAŁAJĄCYCH NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

ROZDZIAŁ I. PRAWA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

1.1. PRAWA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Podstawowym aktem prawnym zapewniającym wszystkim obywatelom prawo do prowadzenia niezależnego i godnego życia jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Już na jej początku, w art. 32 ustawy zasadniczej, możemy przeczytać, że „Wszyscy są wobec prawa równi. Wszyscy mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne”, a także: „Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny”. W punktach następnych czytamy, iż „Obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego” oraz że „Władze publiczne są obowiązane do zapewnienia szczególnej opieki zdrowotnej dzieciom, kobietom ciężarnym, osobom niepełnosprawnym i osobom w podeszłym wieku” (art. 67, 68 ustawy zasadniczej).

O samych osobach niepełnosprawnych traktuje Karta Praw Osób Niepełnosprawnych, która została wprowadzona w życie uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. Jest to akt ogólny i ramowy, deklaracyjny w swej wymowie, co oznacza, że nie nakłada obowiązków wykonawczych na instytucje i urzędy oraz nie daje konkretnych uprawnień. Jednakże warto podkreślić jego główne przesłanie: prawo osób niepełnosprawnych do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i antydyskryminacyjny charakter.

Karta Praw Osób Niepełnosprawnych

§ 1. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uznaje, że osoby niepełnosprawne, czyli osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi, mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji. Sejm stwierdza, iż oznacza to w szczególności prawo osób niepełnosprawnych do:

- dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,
- dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny,
- dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną,
- nauki w szkołach wspólnie ze swymi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej,
- pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych,
- pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa zawodowego i pośrednictwa, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga – prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych,
- zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym,
- życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym: dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej, swobodnego przemieszczania

się i powszechnego korzystania ze środków transportu, dostępu do informacji, możliwości komunikacji międzyludzkiej,

- posiadania samorządnej reprezentacji swego środowiska oraz do konsultowania z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych,
- pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce odpowiednio do swych zainteresowań i potrzeb.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej stwierdzając, iż powyższe prawa wynikają z Konstytucji, Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Konwencji Praw Dziecka, Standardowych Zasad Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych, aktów prawa międzynarodowego i wewnętrznego, wzywa Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i władze samorządowe do podjęcia działań ukierunkowanych na urzeczywistnienie tych praw.

ROZDZIAŁ II. ORZEKANIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

2.1. ORZECZNICTWO DO CELÓW POZARENTOWYCH

Orzecznictwem do celów pozarentowych zajmuje się Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności działający przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie.

Druki wniosków o wydanie:

- **orzeczenia o niepełnosprawności,**
- **orzeczenia o stopniu niepełnosprawności,**
- **orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień,**
- **legitymacji osoby niepełnosprawnej**
- **legitymacji osoby o stopniu niepełnosprawności,**
- **karty parkingowej,**

dostępne są w siedzibie Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bytowie, ul. Miła 26 (pokój nr 7) lub na stronie internetowej www.pcprbytow.pl w zakładce „Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności”.

Ponadto Pracownicy Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności udzielają wszelkich niezbędnych informacji pod numerem telefonu 059 822 80 68 lub 059 822 48 29

Symbol przyczyny niepełnosprawności oznacza się następująco:

- 01-U –upośledzenie umysłowe;
- 02-P –choroby psychiczne;
- 03-L –zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu;
- 04-O –choroby narządu wzroku;
- 05-R –upośledzenie narządu ruchu;
- 06-E –epilepsja;
- 07-S –choroby układu oddechowego i krążenia;
- 08-T –choroby układu pokarmowego;
- 09-M –choroby układu moczowo-płciowego;
- 10-N –choroby neurologiczne;
- 11-I –inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego;
- 12-C –całościowe zaburzenia rozwojowe.

2.1.1. Orzeczenie o niepełnosprawności (dla osoby przed ukończeniem 16 roku życia)

Aby otrzymać powyższe orzeczenie, należy:

- złożyć wniosek o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności przez przedstawiciela ustawowego dziecka (na obowiązującym druku);
- przedłożyć zaświadczenie lekarskie o aktualnym stanie zdrowia dziecka wystawione przez lekarza prowadzącego leczenie (na obowiązującym druku), które jest ważne przez 30 dni od daty wystawienia;
- dołączyć dokumenty medyczne potwierdzające uszkodzenie sprawności organizmu dziecka (karty informacyjne z pobytów w szpitalu, badania specjalistyczne, np. wynik badania psychologicznego, konsultacje specjalistyczne, wyniki opisowe badań, tj. RTG, EEG, EMG, KT, MR, USG, wyniki badań laboratoryjnych, kartoteki) oraz inne posiadane dokumenty mogące mieć wpływ na ustalenie niepełnosprawności dziecka (oryginały i kserokopie w celu uwierzytelnienia).

Wydanie orzeczenia o niepełnosprawności nie podlega opłacie i następuje nie później niż w ciągu miesiąca od dnia złożenia wniosku wraz z kompletem dokumentacji medycznej, a w przypadku spraw szczególnie skomplikowanych, wymagających konieczności uzupełnienia wyników badań specjalistycznych lub konsultacji specjalistycznych – nie później niż w ciągu 2 miesięcy od daty złożenia wniosku.

Na posiedzeniu składu orzekającego uczestniczy obowiązkowo przedstawiciel ustawowy wraz z dzieckiem.

Od orzeczenia o niepełnosprawności przysługuje prawo do wniesienia odwołania. Przedstawiciel ustawowy dziecka może wnieść w terminie 14 dni od daty odebrania orzeczenia o niepełnosprawności odwołanie do Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Gdańsku za pośrednictwem Powiatowego Zespołu, który orzeczenie wydał.

Od orzeczenia Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności przysługuje odwołanie do Rejonowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w terminie 30 dni od dnia doręczenia orzeczenia. Odwołanie wnosi się za pośrednictwem Wojewódzkiego Zespołu, który orzeczenie wydał.

W trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania stronie przysługuje prawo zrzeczenia się prawa do wniesienia odwołania. Z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania orzeczenie staje się ostateczne i prawomocne.

2.1.2. Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (dla osoby powyżej 16 roku życia)

U osób po ukończeniu 16 roku życia ustala się trzy stopnie niepełnosprawności:

- znaczny,
- umiarkowany,
- lekki.

Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Ustawa definiuje niezdolność do samodzielnej egzystencji jako naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację.

Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej

lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.

Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne

Aby otrzymać powyższe orzeczenie, należy:

- złożyć wniosek o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności (na obowiązującym druku),
- przedłożyć ważne zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia,
- dołączyć inne dokumenty medyczne potwierdzające stan zdrowia w zależności od posiadanych schorzeń, tj.: karty informacyjne ze szpitala, wyniki badań, konsultacji specjalistycznych, wyniki opisowe badań RTG, EEG, EMG, KT, MR, USG, inne wyniki badań laboratoryjnych (wymagane są oryginały i kserokopie dokumentów medycznych – oryginały po uwierzytelnieniu podlegają zwrotowi).

Wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności nie podlega opłacie i następuje nie później niż w terminie 1 miesiąca od dnia złożenia wniosku wraz z kompletem dokumentacji medycznej, a w sprawach szczególnie skomplikowanych, wymagających badań specjalistycznych lub konsultacji – nie później niż w terminie 2 miesięcy od dnia złożenia wniosku.

W posiedzeniu składu orzekającego obowiązkowo uczestniczy osoba zainteresowana.

Od orzeczenia o stopniu niepełnosprawności przysługuje prawo wniesienia odwołania – w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia – do Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności za pośrednictwem Powiatowego Zespołu, który orzeczenie wydał. Od orzeczenia Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności przysługuje odwołanie do Rejonowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w terminie 30 dni od dnia doręczenia orzeczenia.

W trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania stronie przysługuje prawo zrzeczenia się prawa do wniesienia odwołania. Z dniem doręczenia organowi administracji publicznej oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania orzeczenie staje się ostateczne i prawomocne.

2.1.3. Orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień

Aby uzyskać powyższe orzeczenie, należy:

- złożyć pisemny wniosek o wydanie orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień (na obowiązującym druku);
- przedłożyć zaświadczenie lekarskie o aktualnym stanie zdrowia (na obowiązującym druku), które jest ważne przez 30 dni od daty wystawienia;
- dołączyć inne dokumenty medyczne potwierdzające uszkodzenie sprawności organizmu mogące mieć wpływ na określenie wskazań oraz zakresu i rodzaju ograniczeń uprawniających do ulg i uprawnień (oryginały i kserokopie w celu uwierzytelnienia);

- dołączyć ważne orzeczenie o grupie inwalidzkiej wydane przez ZUS lub orzeczenie o niezdolności do pracy wydane przez lekarza orzecznika ZUS lub KRUS (oryginał i kserokopię w celu uwierzytelnienia).

Wydanie orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień nie podlega opłacie i następuje nie później niż w ciągu miesiąca od dnia złożenia wniosku.

Osoba zainteresowana uzyskaniem orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień obowiązkowo uczestniczy w badaniu lekarskim w terminie wyznaczonym przez przewodniczącego zespołu.

Orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień wręcza się na piśmie w terminie 14 dni od daty badania lekarskiego lub przesyła przesyłką pocztową (za zwrotnym potwierdzeniem odbioru).

Od orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień nie przysługuje prawo wniesienia odwołania.

2.1.4. Legitymacja osoby niepełnosprawnej (dotyczy osób przed 16 rokiem życia oraz powyżej 16 roku życia)

Aby otrzymać taką legitymację, należy:

- złożyć wniosek o wydanie legitymacji o niepełnosprawności,
- dołączyć aktualne zdjęcie o wymiarach 35mm x 45 mm,
- dołączyć kserokopię orzeczenia o niepełnosprawności lub orzeczenia o stopniu niepełnosprawności,
- ksero dowodu osobistego, a w przypadku dziecka ksero innego dokumentu ze zdjęciem.

Wydanie legitymacji nie podlega opłacie.

2.1.5. Karta parkingowa

Karta parkingowa jest wydawana wyłącznie:

- **osobie niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności** mającej znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się;
- **osobie niepełnosprawnej, która nie ukończyła 16 roku życia** mającej znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się.

Ważne: osoba niepełnosprawna zaliczona do lekkiego stopnia niepełnosprawności nie jest uprawniona do uzyskania karty parkingowej.

Ważne: Wskazanie do karty parkingowej w orzeczeniu o znacznym stopniu niepełnosprawności nie jest uzależnione od symbolu przyczyny niepełnosprawności ale wyłącznie od tego, że osoba niepełnosprawna ma znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się.

Uwaga: Zaliczenie do znacznego stopnia niepełnosprawności nie jest tożsame z posiadaniem znacznych ograniczeń w możliwości samodzielnego poruszania się.

Ważne: Wskazanie do karty parkingowej w orzeczeniu o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności **jest uzależnione od symbolu przyczyny niepełnosprawności i tego, że**

osoba niepełnosprawna ma znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się.

Uwaga: Wskazanie do karty parkingowej będą mogły uzyskać wyłącznie osoby mające zarówno znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się jak i przyczynę niepełnosprawności oznaczoną symbolem 04-O (choroby narządu wzroku), 05-R (upośledzenie narządu ruchu) lub 10-N (choroba neurologiczna).

Osoby niepełnosprawne, które nie ukończyły 16 roku życia uzyskują kartę parkingową na podstawie wydanego orzeczenia o niepełnosprawności zawierającego wskazanie w zakresie karty parkingowej.

Uwaga: W przypadku tych osób wskazanie do karty parkingowej nie jest uzależnione od symbolu przyczyny niepełnosprawności ale wyłącznie od tego, że dziecko ma znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się, co ustala się uwzględniając m.in. wiek dziecka. Jeżeli zatem to wiek dziecka w chwili orzekania powoduje, że ma ono trudności w poruszaniu się, nie uzyska ono wskazania do karty parkingowej.

Tryb wydawania karty parkingowej dla osób indywidualnych

Kartę parkingową wydaje się na wniosek osoby niepełnosprawnej. Wniosek składa się do przewodniczącego powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, właściwego ze względu na miejsce stałego pobytu osoby niepełnosprawnej w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych.

Ważne: Do wniosku osoby niepełnosprawnej dołącza się:

- jedną fotografię o wymiarach 35 mm x 45 mm, odzwierciedlającą aktualny wizerunek osoby, której wniosek dotyczy, przedstawiającą tę osobę bez nakrycia głowy i okularów z ciemnymi szklami;
- dowód uiszczenia opłaty za wydanie karty parkingowej;
- kserokopię orzeczenia o niepełnosprawności,
- kserokopie dowodu osobistego.

Ważne: Wniosek o wydanie karty parkingowej osoba niepełnosprawna składa osobiście w siedzibie Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności. W przypadku złożenia wniosku przez osoby które nie ukończyły 18 roku życia oraz osoby ubezwłasnowolnione całkowicie, składa się oświadczenie o posiadaniu prawa do sprawowania odpowiednio władzy rodzicielskiej, opieki lub kurateli.

Uwaga: Składając wniosek przedstawia się do wglądu oryginał prawomocnego orzeczenia o niepełnosprawności, o stopniu niepełnosprawności lub o wskazaniach do ulg i uprawnień wraz ze wskazaniem do karty parkingowej.

Ważne: Osoba niepełnosprawna odbiera kartę parkingową osobiście, po okazaniu dokumentu potwierdzającego tożsamość albo przez ustanowionego pełnomocnika po okazaniu przez niego dokumentu potwierdzającego jego tożsamość oraz pisemnego pełnomocnictwa do odbioru karty.

Kartę parkingową wydaną:

- osobie, która nie ukończyła 18 roku życia, odbiera jeden z rodziców lub ustanowionych przez sąd opiekunów,

- osobie ubezwłasnowolnionej całkowicie pozostającej pod władzą rodzicielską, odbiera jeden z rodziców,
- osobie ubezwłasnowolnionej całkowicie niepozostającej pod władzą rodzicielską lub osobie ubezwłasnowolnionej częściowo, odbiera odpowiednio opiekun lub kurator ustanowiony przez sąd – po okazaniu dokumentu potwierdzającego tożsamość i oświadczeniu o prawie do sprawowania odpowiednio władzy rodzicielskiej, opieki lub kurateli.

2.2. ORZEKANIE DO CELÓW RENTOWYCH¹

2.2.1. Renta z tytułu niezdolności do pracy

Prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnia łącznie następujące warunki:

- jest niezdolny do pracy,
- ma wymagany – odpowiednio do wieku, w którym powstała niezdolność do pracy – okres składkowy i nieskładkowy,
- niezdolność do pracy powstała w określonych ustawą o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w okresach składkowych lub nieskładkowych albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

WAŻNE!

W przypadku orzeczenia całkowitej niezdolności do pracy warunek powstania niezdolności do pracy w wymaganym okresie uważa się za spełniony, bez względu na datę powstania niezdolności do pracy – jeżeli ubezpieczony udowodnił posiadanie okresów składkowych i nieskładkowych wynoszących co najmniej 20 lat dla kobiety i 25 lat dla mężczyzny.

Niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania tej zdolności po przekwalifikowaniu.

Niezdolność do pracy może być częściowa lub całkowita.

- Częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła w znacznym stopniu zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji.
- Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy.

Oceny niezdolności do pracy i jej stopnia dokonuje w formie orzeczenia lekarz orzecznik ZUS.

Obowiązujące przepisy przewidują dwuinstancyjność w postępowaniu orzeczniczym. Organem orzekającym w I instancji jest lekarz orzecznik ZUS, natomiast w II instancji – komisja lekarska ZUS.

Od orzeczenia lekarza orzecznika osobie zainteresowanej przysługuje prawo wniesienia sprzeciwu do komisji lekarskiej – w ciągu 14 dni od dnia doręczenia tego orzeczenia. Komisja lekarska w wyniku rozpatrzenia sprzeciwu dokonuje rozstrzygnięcia w formie orzeczenia.

Renta z tytułu niezdolności do pracy może zostać przyznana na stałe lub na określony czas.

- Renta stała przysługuje ubezpieczonemu, którego niezdolność do pracy została uznana przez lekarza orzecznika ZUS lub komisję lekarską ZUS za trwałą.

---

¹ Źródło: Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2017r. poz.1383)

- Renta okresowa przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli jego niezdolność do pracy zostanie przez lekarza orzecznika ZUS lub komisję lekarską ZUS uznana za okresową, czyli mającą charakter czasowy.

Renta okresowa z tytułu niezdolności do pracy przysługuje przez okres wskazany w decyzji organu rentowego. Nie ogranicza to uprawnień osoby niezdolnej do pracy do zgłoszenia wniosku o przeprowadzenie ponownego badania w celu zmiany stopnia niezdolności do pracy.

Niezdolność do pracy jest orzekana na okres nie dłuższy niż 5 lat, chyba że według wiedzy medycznej nie ma rokowań odzyskania zdolności do pracy przed upływem tego okresu – wówczas jest ona orzekana na okres dłuższy niż 5 lat.

Staż uprawniający do renty z tytułu niezdolności do pracy

Okres składkowy i nieskładkowy wymagany do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy, czyli staż, uzależniony jest od wieku osoby, w którym powstała niezdolność do pracy, i wynosi od 1 roku – jeżeli niezdolność do pracy powstała przed ukończeniem 20 lat, aż do 5 lat – jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat.

Osoby, u których niezdolność do pracy powstała po ukończeniu 30 lat, muszą spełniać dodatkowy warunek, a mianowicie wymagany pięcioletni okres musi przypadać w ostatnim dziesięcioleciu przed dniem zgłoszenia wniosku o rentę lub dniem powstania niezdolności do pracy.

WAŻNE!

Renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje również ubezpieczonemu, który udowodnił okres składkowy wynoszący co najmniej 25 lat dla kobiet i 30 lat dla mężczyzn i jest całkowicie niezdolny do pracy – bez względu na to, czy posiada 5-letni okres składkowy i nieskładkowy w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy i bez względu na datę powstania tej niezdolności. Przy ustalaniu uprawnień do renty, dla zbadania warunku udowodnienia co najmniej 25-letniego albo 30-letniego okresu, uwzględnia się wyłącznie okresy składkowe.

Jeżeli ubezpieczony nie osiągnął wymaganego ze względu na wiek okresu składkowego i nieskładkowego, warunek posiadania tego okresu uważa się za spełniony, jeśli ubezpieczony został zgłoszony do ubezpieczenia:

- przed ukończeniem 18 lat, albo
- w ciągu 6 miesięcy po ukończeniu nauki w szkole ponadpodstawowej, ponadgimnazjalnej lub w szkole wyższej oraz do dnia powstania niezdolności do pracy miał – bez przerwy lub z przerwami nie przekraczającymi 6 miesięcy – okresy składkowe i nieskładkowe.

WAŻNE!

Warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego uważa się za spełniony – bez względu na udowodniony okres składkowy i nieskładkowy – także w przypadku, gdy ubezpieczony stał się niezdolny do pracy wskutek wypadku w drodze do pracy lub z pracy.

Wysokość renty z tytułu niezdolności do pracy zależy od:

- wymiaru udowodnionych okresów składkowych i nieskładkowych,
- wysokości zarobków wskazanych do obliczenia podstawy wymiaru renty,

- kwoty bazowej obowiązującej w dniu nabycia prawa do renty, a także
- stopnia orzeczonej niezdolności do pracy.

Postępowanie w sprawie przyznania renty wszczyna się na wniosek osoby zainteresowanej lub jej pełnomocnika. Wniosek taki zgłasza się bezpośrednio w jednostce terenowej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, właściwej ze względu na miejsce zamieszkania wnioskodawcy, albo listownie lub za pośrednictwem płatnika składek.

Niezbędnych informacji w zakresie przyznawania renty z tytułu niezdolności do pracy udziela Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Bytowie i w Miastku.

Druki potrzebne do wystąpienia z wnioskiem o ustalenie renty z tytułu niezdolności do pracy dostępne są nieodpłatnie w każdej jednostce organizacyjnej ZUS lub na stronie internetowej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, pod adresem www.zus.pl.

2.2.2. Renta socjalna²

Renta socjalna przysługuje osobie, która jest:

- pełnoletnia oraz
- całkowicie niezdolna do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:
  - o przed ukończeniem 18 roku życia, albo
  - o w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej – przed ukończeniem 25 roku życia, albo
  - o w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Renta socjalna nie przysługuje osobie, która:

- ma ustalone prawo do emerytury, uposażenia w stanie spoczynku, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty inwalidzkiej, renty strukturalnej, świadczenia przedemerytalnego, zasiłku przedemerytalnego lub nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego,
- pobiera świadczenia o charakterze rentowym z instytucji zagranicznych,
- jest tymczasowo aresztowana albo odbywa karę pozbawienia wolności – za okres tymczasowego aresztowania lub odbywania kary pozbawienia wolności (z wyłączeniem osób odbywających karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego),
- ma ustalone prawo do renty rodzinnej (części renty) przez jednostkę organizacyjną ZUS lub przez inny niż ta jednostka organ emerytalno-rentowy (np. KRUS), w wysokości przekraczającej 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy,
- jest właścicielem lub posiadaczem (samoistnym lub zależnym) nieruchomości rolnej, w rozumieniu Kodeksu cywilnego, o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 5 ha przeliczeniowych lub – jako współwłaściciel – ma udział w takiej nieruchomości, który przekracza 5 ha przeliczeniowych.

Osoba pobierająca rentę socjalną lub jej przedstawiciel ustawowy są obowiązani niezwłocznie powiadomić organ wypłacający rentę socjalną o osiągnięciu przychodu w kwocie powodującej zawieszenie prawa do renty socjalnej. Powiadomienie następuje w formie pisemnego oświadczenia. W przypadku gdy składki na ubezpieczenia społeczne są odprowadzane przez płatnika składek, osoba pobierająca rentę socjalną jest obowiązana do przedstawienia zaświadczenia albo oświadczenia określającego kwotę przychodu. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli następującej treści: „Jestem

---

² Ustawa z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. z 2013 r. poz. 982 z późn. zm.)

świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań.

Postępowanie w sprawie przyznania renty socjalnej wszczyna się na wniosek osoby ubiegającej się o rentę socjalną lub jej przedstawiciela ustawowego albo na wniosek innej osoby lub kierownika ośrodka pomocy społecznej, działających za zgodą osoby ubiegającej się o rentę socjalną lub jej przedstawiciela ustawowego. Zgoda musi być wyrażona na piśmie lub ustnie do protokołu.

III ROZDZIAŁ ULGI I UPRAWNIENIA PRZYSŁUGUJĄCE OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM

3.1. ZASIŁEK PIELEGNACYJNY³

Zasiłek pielęgnacyjny jest jednym ze świadczeń opiekuńczych. Przysługuje on osobom, które nie są w stanie samodzielnie egzystować i potrzebują opieki innych osób. Zasiłek ma pokryć wydatki niezbędne na opiekę.

O przyznanie zasiłku należy ubiegać się w ośrodku pomocy społecznej właściwym dla miejsca zamieszkania osoby zainteresowanej.

Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje:

1. niepełnosprawnemu dziecku,
2. osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem:
  - o znacznym stopniu niepełnosprawności,
  - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała przed ukończeniem 21 roku życia,
3. osobie, która ukończyła 75 lat.

Prawo do zasiłku pielęgnacyjnego dla osoby uprawnionej ustala się na czas nieokreślony. Jednak, w przypadku gdy, orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, które zostało wydane na czas określony, prawo do zasiłku przysługuje właśnie na ten orzeczony okres.

Prawo do zasiłku pielęgnacyjnego ustala się do ostatniego dnia miesiąca, w którym upływa termin ważności orzeczenia. Osoba, która uzyska kolejne orzeczenie może starać się o kontynuowanie wypłaty zasiłku pielęgnacyjnego.

Zasiłek pielęgnacyjny nie przysługuje osobom przebywającym w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie oraz osobom uprawnionym do dodatku pielęgnacyjnego.

3.2. ŚWIADCZENIE PIELEGNACYJNE⁴

Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przysługuje:

- matce albo ojcu,

³ Ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2017r. poz.1952)

⁴ Ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2017r. poz.1952)

- opiekunowi faktycznemu dziecka,
- osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną,
- innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności
  - jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.
- Osobom innym niż spokrewnione w pierwszym stopniu z osobą wymagającą opieki, przysługuje świadczenie pielęgnacyjne, w przypadku gdy spełnione są łącznie następujące warunki:
  - rodzice osoby wymagającej opieki nie żyją, zostali pozbawieni praw rodzicielskich, są małoletni lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
  - nie ma innych osób spokrewnionych w pierwszym stopniu, są małoletnie lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności
  - nie ma osób, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt. 2 i 3 ustawy o świadczeniach rodzinnych (opiekuna faktycznego dziecka albo osoby będącej rodziną zastępczą spokrewnioną) lub legitymują się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje, jeżeli niepełnosprawność osoby wymagającej opieki powstała:

- nie później niż do ukończenia 18 roku życia lub
- w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie później niż do ukończenia 25 roku życia.

O przyznanie świadczenia pielęgnacyjnego należy ubiegać się w ośrodku pomocy społecznej właściwym dla miejsca zamieszkania osoby zainteresowanej.

3.3. UPRAWNIENIA PRACOWNICZE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH⁵

Uprawnienia pracownicze osób niepełnosprawnych zostały uregulowane w rozdziale 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Omówione w niniejszym rozdziale uprawnienia pracownicze przysługują osobie niepełnosprawnej odpowiednio od dnia, od którego ta osoba została wliczona do stanu zatrudnienia osób niepełnosprawnych u danego pracodawcy.

Czas pracy

Czas pracy osoby niepełnosprawnej nie może przekraczać 8 godzin na dobę i 40 godzin tygodniowo. Czas pracy osoby niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie może przekraczać 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo. Osoba niepełnosprawna nie może być również zatrudniona w porze nocnej i w godzinach nadliczbowych.

---

⁵ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016r. poz.2046)

Stosowanie skróconych norm czasu pracy (7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo) nie powoduje obniżenia wysokości przysługującego wynagrodzenia wypłacanego w stałej miesięcznej wysokości.

Natomiast pracownikowi, którego wysokość wynagrodzenia jest określona w stawce godzinowej, przechodzącemu na skrócony wymiar czasu pracy – należy stawkę wynagrodzenia zasadniczego odpowiednio podwyższyć (w stosunku, w jakim pozostaje dotychczasowy wymiar jego czasu pracy do czasu skróconego).

Wymienionych wyżej ograniczeń czasu pracy osób niepełnosprawnych nie stosuje się:

- do osób zatrudnionych przy pilnowaniu oraz
- gdy, na wniosek osoby zatrudnionej, lekarz przeprowadzający badania profilaktyczne pracowników lub, w razie jego braku, lekarz sprawujący opiekę nad tą osobą wyrazi na to zgodę.

Przerwy w pracy

Na podstawie art. 134 Kodeksu pracy wszystkim pracownikom, których dobowy wymiar czasu pracy wynosi co najmniej 6 godzin, przysługuje prawo do przerwy w pracy, trwającej co najmniej 15 minut. Osobie niepełnosprawnej – bez względu na dobowy wymiar czasu pracy – przysługuje ponadto prawo do dodatkowej przerwy w pracy w wymiarze 15 minut na gimnastykę usprawniającą lub wypoczynek. Czas obu wymienionych wyżej przerw jest wliczony do czasu pracy.

Prawo do dodatkowego urlopu

Osobie zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności przysługuje dodatkowy urlop wypoczynkowy w wymiarze 10 dni roboczych w roku kalendarzowym. Prawo do pierwszego urlopu dodatkowego osoba ta nabywa po przepracowaniu jednego roku następującego po dniu zaliczenia jej do jednego z tych stopni niepełnosprawności.

Urlop dodatkowy nie przysługuje natomiast osobie uprawnionej do urlopu wypoczynkowego w wymiarze przekraczającym 26 dni roboczych lub do urlopu dodatkowego – w wymiarze 10 dni – na podstawie odrębnych przepisów. Jeżeli osoba niepełnosprawna jest uprawniona, na podstawie odrębnych przepisów, do urlopu dodatkowego w wymiarze niższym niż 10 dni roboczych – zamiast tego urlopu przysługuje jej urlop dodatkowy z tytułu niepełnosprawności w wymiarze 10 dni.

Refundacja składek na ubezpieczenia społeczne dla prowadzących własną działalność gospodarczą

Jeżeli wykonujesz działalność gospodarczą, możesz ubiegać się z PFRON o refundację składek na ubezpieczenia społeczne pod warunkiem terminowego opłacania składek przed dniem złożenia wniosku o wypłatę refundacji. Refundacja składek obejmuje składki emerytalne i rentowe.

Wysokość refundacji wygląda następująco:

- 100% kwoty obowiązkowych składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe przysługuje osobom zaliczonym do **znacznego stopnia niepełnosprawności**,
- 60% kwoty obowiązkowych składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe przysługuje osobom zaliczonym do **umiarkowanego stopnia niepełnosprawności**,
- 30% kwoty obowiązkowych składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe przysługuje osobom zaliczonym do **lekkiego stopnia niepełnosprawności**.

Szczegółowe informacje oraz niezbędne druki potrzebne do ubiegania się o refundacje znajdują się na stronie Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych www.pfron.org.pl w zakładce „osoby niepełnosprawne” → „dofinansowanie działalności gospodarczej”.

3.4. INFORMACJA O ZWOLNIENIACH OD OPŁAT ABONAMENTOWYCH⁶

Warunkiem koniecznym do uzyskania zwolnienia od opłat jest dopełnienie formalności w urzędzie pocztowym tj. przedłożenie dokumentów uprawniających do zwolnienia oraz wypełnienie dostępnych w każdym urzędzie pocztowym: „Formularza zwolnienia z opłat za używanie odbiorników rtv” i druku oświadczenia o posiadaniu uprawnień do zwolnienia.

Zwolnienie przysługuje od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym dopełniono formalności w urzędzie pocztowym.

Zwalnia się od opłat abonamentowych osoby, co do których orzeczono o:

- a) **zaliczeniu do I grupy inwalidów** lub
- b) **całkowitej niezdolności do pracy**, na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 887)
- c) **znacznym stopniu niepełnosprawności**, na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016r. poz. 2046) lub
- d) **trwałej lub okresowej całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym**, na podstawie ustawy z 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2015 r. poz. 704, z późn. zm.) lub, które
- e) **które ukończyły 75 lat**
- f) **niesłyszące, u których stwierdzono całkowitą głuchotę lub obustronne upośledzenie słuchu** (mierzone na częstotliwości 2 000 Hz o natężeniu od 80 dB)
- g) **niewidome, których ostrość wzroku nie przekracza 15%**

3.5. CO DAJE KARTA PARKINGOWA⁷

Osoba niepełnosprawna mająca znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się, kierująca pojazdem samochodowym oznaczonym kartą parkingową, **może nie stosować się do niektórych znaków drogowych.**

Przepis ten dotyczy również:

- kierującego pojazdem przewożącego osobę o znacznie ograniczonej możliwości samodzielnego poruszania się,
- pracowników placówek zajmujących się opieką, rehabilitacją lub edukacją osób z niepełnosprawnością mających znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się, pozostających pod opieką tych placówek.

Kartę parkingową należy umieścić za przednią szybą pojazdu samochodowego, w miejscu widocznym, eksponując jej zabezpieczenia, tak, by możliwe było odczytanie jej numeru i daty ważności.

⁶ Ustawa z dnia 21 kwietnia 2005r. o opłatach abonamentowych (Dz. U. z 2014r. poz. 1204)

⁷ Ustawa z dnia 20 czerwca 1997r. prawo o ruchu drogowym (Dz.U. z 2017r. poz.1260)

Karta parkingowa potwierdza uprawnienia:

- do korzystania z miejsc parkingowych wyznaczonych dla osób z niepełnosprawnością (tzw. kopert),
- do niestosowania się do następujących znaków drogowych:

B-1 zakaz ruchu w obu kierunkach

B-3 zakaz wjazdu pojazdów silnikowych z wyjątkiem motocykli jednośladowych

B-3a zakaz wjazdu autobusów

B-4 zakaz wjazdu motocykli

B-10 zakaz wjazdu motorowerów

B-35 zakaz postoju

B-37 zakaz postoju w dni nieparzyste

B-38 zakaz postoju w dni parzyste

B-39 strefa ograniczonego postoju

3.6. ULGI KOMUNIKACYJNE⁸

Zestawienie ulg przysługujących osobom niepełnosprawnym w środkach publicznego transportu zbiorowego kolejowego i autobusowego

Lp.	Uprawnieni	Rodzaj ulgi
1.	Przewodnik lub opiekun towarzyszący w podróży osobie niewidomej albo osobie niezdolnej do samodzielnej egzystencji (opiekun w wieku co najmniej 18 lat, przewodnik osoby niewidomej - min. 13 lat lub pies przewodnik).	ulga 95%, na podstawie biletów jednorazowych
2.	Dzieci i młodzież dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawne (*)	ulga 78 %, na podstawie biletów jednorazowych lub miesięcznych imiennych
3.	Jedno z rodziców lub opiekun dzieci i młodzieży dotkniętych inwalidztwem lub niepełnosprawnych (*)	ulga 78 %, na podstawie biletów jednorazowych
4.	Osoby niewidome uznane za niezdolne do samodzielnej egzystencji	ulga 93% - pociągi osobowe i zwykła komunikacja autobusowa, poza tym - 51%; na podstawie biletów jednorazowych

⁸ Ustawa z dnia 20 czerwca 1992r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego (Dz.U. z 2012r. poz. 1138 z późn.zm)

		lub miesięcznych imiennych
5.	Inne osoby niepełnosprawne niezdolne do samodzielnej egzystencji	ulga 49% - pociągi osobowe i zwykła komunikacja autobusowa, poza tym - 37%; na podstawie biletów jednorazowych
6.	Osoby niewidome, jeśli nie są uznane za osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji	ulga 37 %, na podstawie biletów jednorazowych lub miesięcznych imiennych

3.7. ULGI PODATKOWE⁹

Ulgi te skierowane są do osób niepełnosprawnych, a także do podatników, na których utrzymaniu pozostają osoby niepełnosprawne.

Zgodnie z ustawą o podatku dochodowym dla osób fizycznych ulgi podatkowe dla osób niepełnosprawnych dotyczą wyłącznie wydatków na:

- adaptację i wyposażenie mieszkań oraz budynków mieszkalnych stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności;
- przystosowanie pojazdów mechanicznych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności;
- zakup i naprawę indywidualnego sprzętu, urządzeń i narzędzi technicznych niezbędnych w rehabilitacji oraz ułatwiających wykonywanie czynności życiowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, z wyjątkiem sprzętu gospodarstwa domowego;
- zakup wydawnictw i materiałów (pomocy) szkoleniowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności;
- odpłatność za pobyt na turnusie rehabilitacyjnym;
- odpłatność za pobyt na leczeniu w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego, za pobyt w zakładzie rehabilitacji leczniczej, zakładach opiekuńczo - leczniczych i pielęgnacyjno - opiekuńczych oraz odpłatność za zabiegi rehabilitacyjne;
- opłacenie przewodników osób niewidomych I lub II grupy inwalidztwa oraz osób z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczonych do I grupy inwalidztwa, w kwocie nie przekraczającej w roku podatkowym 2 280 zł;
- utrzymanie przez osoby niewidome, o których mowa powyżej, psa przewodnika – w wysokości nie przekraczającej w roku podatkowym kwoty określonej powyżej;
- opiekę pielęgniarską w domu nad osobą niepełnosprawną w okresie przewlekłej choroby uniemożliwiającej poruszanie się oraz usługi opiekuńcze świadczone dla osób niepełnosprawnych zaliczonych do I grupy inwalidztwa;
- opłacenie tłumacza języka migowego;
- kolonie i obozy dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz dzieci osób niepełnosprawnych, które nie ukończyły 25. roku życia;
- leki – w wysokości stanowiącej różnicę pomiędzy faktycznie poniesionymi wydatkami w danym miesiącu a kwotą 100 zł, jeśli lekarz specjalista stwierdzi, że osoba niepełnosprawna powinna stosować określone leki (stale lub czasowo);
- odpłatny, konieczny przewóz na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne:

⁹ Ustawa z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2012r. poz. 361 z późn. zm)

- osoby niepełnosprawnej – karetką transportu sanitarnego;
- osoby niepełnosprawnej, zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa, oraz dzieci niepełnosprawnych do lat 16;
- używanie samochodu osobowego, stanowiącego własność, (współwłasność) osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa lub podatnika mającego na utrzymaniu osobę niepełnosprawną zaliczoną do I lub II grupy inwalidztwa albo dzieci niepełnosprawne do lat 16, dla potrzeb związanych z koniecznym przewozem na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjnej w wysokości nieprzekraczającej w roku podatkowym kwoty 2 280 zł;
- odpłatne przejazdy środkami transportu publicznego związane z pobytem na:
  - turnusie rehabilitacyjnym;
  - leczeniu w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego, za pobyt w zakładzie rehabilitacji leczniczej, zakładach opiekuńczo-leczniczych i pielęgnacyjno- opiekuńczych oraz odpłatność za zabiegi rehabilitacyjne
  - koloniach i obozach dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz dzieci osób niepełnosprawnych, które nie ukończyły 25. roku życia

Wydatki te podlegają odliczeniu od dochodu, jeżeli nie były sfinansowane (dofinansowane) ze środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia albo nie zostały zwrócone podatnikowi w jakiegokolwiek innej formie.

W przypadku gdy wydatki były częściowo sfinansowane z innych środków finansowych, odliczeniu podlega różnica pomiędzy poniesionymi wydatkami, a kwotą sfinansowaną

Podstawą do odliczenia tych wydatków jest posiadanie dowodu ich poniesienia, z wyjątkiem wydatków na:

- opłacenie przewodników osób niewidomych I lub II grupy inwalidztwa oraz osób z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczonych do I grupy;
- utrzymanie przez osoby niewidome I i II grupy inwalidztwa psa przewodnika –w kwocie nie przekraczającej w roku podatkowym 2.280 zł;
- używanie samochodu osobowego, stanowiącego własność, (współwłasność) osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa albo dzieci niepełnosprawne do lat 16, dla potrzeb związanych z koniecznym przewozem na niezbędne zabiegi leczniczo-rehabilitacyjne –w wysokości nie przekraczającej w roku podatkowym kwoty 2 280 zł.

Warunkiem niezbędnym odliczenia tych wydatków jest posiadanie przez osobę, której dotyczy wydatek orzeczenia o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności lub decyzji przyznającej rentę z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy albo rentę szkoleniową, albo rentę socjalną albo też dla osób, które nie ukończyły 16. roku życia, orzeczenia o niepełnosprawności.

3.8. UPRAWNIENIA PRZYSŁUGUJĄCE W RAMACH USTAWY O WSPARCIU Kobiet W CIĄŻY I RODZIN „ZA ŻYCIEM”

Kto może skorzystać z uprawnień:

- każda kobieta, w ciąży i jej rodzina (w zakresie informacji i poradnictwa na temat rozwiązań wspierających rodzinę),
- rodziny, w których przyjdzie albo przyszło na świat ciężko chore dziecko. Oznacza to:
  - ciężkie i nieodwracalne upośledzenie

albo

- nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu,
- kobiety, które otrzymały informację o tym, że ich dziecko może umrzeć w trakcie ciąży lub porodu,
- kobiety, których dziecko zmarło bezpośrednio po porodzie na skutek wad wrodzonych,
- kobiety, które po porodzie nie zabiorą do domu dziecka z powodu:
  - poronienia,
  - urodzenia dziecka martwego,
  - urodzenia dziecka niezdolnego do życia,
  - urodzenia dziecka obarczonego wadami wrodzonymi albo śmiertelnymi schorzeniami.

Jak skorzystać z uprawnień

Podstawą do skorzystania z uprawnień jest zaświadczenie, które potwierdza ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu. Zaświadczenie o chorobie, powstałej w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, możesz otrzymać od lekarza ubezpieczenia zdrowotnego¹, który: posiada specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie: położnictwa i ginekologii, perinatologii lub neonatologii.

Ponadto, zaświadczenie wydane przez:

- lekarza podstawowej opieki zdrowotnej,
  - lekarza ubezpieczenia zdrowotnego, który posiada specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie: położnictwa i ginekologii, perinatologii lub neonatologii,
  - specjalistę w dziedzinie pediatrii,
- uprawnia dzieci do 18 r. ż. do:

- skorzystania z wyrobów medycznych, na zasadach określonych w ustawie „Za życiem”,
- korzystania poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej oraz z usług farmaceutycznych udzielanych w aptekach.

Z jakich uprawnień możesz skorzystać dodatkowo:

Rodzaje uprawnień

1. Okres okołoporodowy

- badania, które wykrywają potencjalne nieprawidłowości w ciąży (diagnostyka prenatalna),
- od 4 do 9 dodatkowych wizyt położnej w opiece nad dzieckiem (tzw. wizyty patronażowe) oraz większa ilość wizyt poradnictwa edukacji przedporodowej. Od 21 tygodnia ciąży do rozwiązania, położne przygotowywać będą kobiety do porodu i rodzicielstwa. Edukacja przedporodowa dotyczyć będzie porodu, położu, karmienia piersią i rodzicielstwa,
- poród w szpitalu na najwyższym specjalistycznym poziomie (III poziom referencyjny) - zgodnie ze wskazaniem lekarskim,
- koordynowana opieka nad kobietą w ciąży, zwłaszcza w ciąży powikłanej. Podczas porodu i położu kobieta będzie miała zapewnioną opiekę położniczą, w tym zabiegi wewnątrzmaciczne, zgodnie ze standardami opieki położniczej nad ciążą i ciążą patologiczną. Noworodek będzie mieć zapewnioną opiekę neonatologiczną,
- wsparcie kobiety karmiącej piersią (poradnictwo laktacyjne), zwłaszcza, jeśli dziecko urodziło się przed ukończeniem 37 tygodnia ciąży lub ważyło w chwili porodu poniżej 2500 gramów.

2. Dziecko z orzeczoną niepełnosprawnością

- porady jak pielęgnować i wychowywać dziecko,
- pierwszeństwo w udzielaniu świadczeń opieki zdrowotnej,

- pomoc psychologiczna dla rodziców,
- rehabilitacja lecznicza,
- wyroby medyczne, takie jak pieluchomajtki, cewniki, protezy - na podstawie zlecenia upoważnionej osoby,
- zakup leków poza kolejnością,
- opieka nad dzieckiem na czas urlopu bądź odpoczynku (tzw. opieka wytchnieniowa). Rodzicom oraz opiekunom przysługuje do 120 godzin takiej opieki. Będzie ona zapewniona: w dziennych ośrodkach wsparcia - placówkach całodobowych, w placówkach systemu oświaty (np. szkołach), w ramach umowy z organizacją pozarządową na opiekę nad dzieckiem - również indywidualną, przez udział osoby niepełnosprawnej w różnych formach wypoczynku zorganizowanego,
- opieka poprawiająca jakość życia osób w ostatniej fazie choroby (opieka paliatywna i hospicyjna w warunkach domowych lub stacjonarnych),
- kompleksowe usługi opiekuńcze i rehabilitacyjne,
- inne świadczenia wspierające rodzinę, w tym pomoc prawna (prawa rodzicielskie i uprawnienia pracownicze).

3. Jednorazowe świadczenie w wysokości 4000 zł

Świadczenie przysługuje: matce lub ojcu, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka (tj. osobie faktycznie opiekującej się dzieckiem, jeśli wystąpiła do sądu z wnioskiem o przysposobienie dziecka) bez względu na dochód, po wypełnieniu stosownego wniosku oraz podpisaniu zawartych w nim oświadczeń i dołączeniu wymaganych dokumentów.

Wsparcie w ramach ustawy „Za Życiem” można uzyskać w Ośrodku Pomocy Społecznej właściwym ze względu na miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej.

ROZDZIAŁ IV

WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH ZE ŚRODKÓW PFRON – REALIZOWANE PRZEZ POWIATOWE CENTRUM POMOCY RODZINIE W BYTOWIE

Ze środków PFRON realizowane są zadania określone ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, zwanej dalej ustawą o rehabilitacji (Dz. U. z 2016 r. 2046) oraz ustawą z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz. U. z 2017r. poz.1824).

Część zadań wynikających z ustawy o rehabilitacji realizowana jest przez samorządy powiatowe i wojewódzkie, które uzyskują na ten cel środki PFRON.

W niniejszym rozdziale opisano rodzaje zadań realizowanych przez PCPR W Bytowie z myślą o indywidualnych osobach niepełnosprawnych. Wysokość dofinansowania na poszczególne zadania wynikają z Regulaminu przyznawania dofinansowania do likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się, technicznych, sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych oraz turnusów rehabilitacyjnych dla osób niepełnosprawnych ze środków PFRON (Załącznik do uchwały 62/176/2016 Zarządu Powiatu Bytowskiego z dnia 8 marca 2016 roku).

4.1. BARIERY ARCHITEKTONICZNE

Barriere architektoniczne to wszelkie utrudnienia występujące w budynku i w jego najbliższej okolicy, które ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania uniemożliwiają, lub zmniejszają swobodę ruchu osobom niepełnosprawnym. O

dofinansowanie wyżej wymienionego zadania, jeżeli jego realizacja umożliwi lub w znacznym stopniu ułatwi osobie niepełnosprawnej wykonywanie podstawowych, codziennych czynności, mogą ubiegać się:

- Osoby niepełnosprawne, posiadające aktualne orzeczenie.
- Osoby niepełnosprawne, które mają trudności w poruszaniu się, jeżeli są właścicielami nieruchomości lub użytkownikami wieczystymi nieruchomości albo posiadają zgodę właściciela lokalu lub budynku mieszkalnego, w którym stale zamieszkują.
- Osoby niepełnosprawne, które dołączą do wniosku zaświadczenie lekarza specjalisty lub specjalisty na stosownym druku potwierdzające problemy w poruszaniu się.

Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków Funduszu.

Aby ubiegać się o uzyskanie dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych likwidacji barier architektonicznych należy złożyć wniosek (na odpowiednim druku) wraz z załącznikami:

1. Kopia orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub równoważnego (oryginał do wglądu).
2. Kopia orzeczeń o niepełnosprawności osób mieszkających wspólnie z Wnioskodawcą, w przypadku takich osób.
3. Aktualne zaświadczenie lekarza specjalisty lub specjalisty, zawierające informacje o rodzaju niepełnosprawności (na odpowiednim druku).
4. Udokumentowaną podstawę prawną zameldowania w lokalu, w którym ma nastąpić likwidacja barier architektonicznych (**kopia aktu własności, umowa najmu**).
5. Szkic pomieszczeń w których ma być przeprowadzona likwidacja i ich wymiary (metraż).
6. Projekt i **kosztorys**, pozwolenie na budowę (w koniecznych przypadkach).
7. Zgoda właściciela budynku na przeprowadzenie prac związanych z likwidacją barier architektonicznych (w koniecznych przypadkach).
8. Pełnomocnictwo udzielone przez wnioskodawcę na rzecz pełnomocnika w formie notarialnej.
9. Kserokopia dowodu osobistego (dane osobowe i adres zameldowania) Wnioskodawcy i Pełnomocnika.

4.2. BARIERY W KOMUNIKOWANIU SIĘ I TECHNICZNE

Bariery w komunikowaniu się to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej swobodne porozumiewanie się i/lub przekazywanie informacji.

Bariery techniczne to przeszkody utrudniające lub uniemożliwiające osobie niepełnosprawnej pokonywanie pewnych ograniczeń. Likwidacja bariery technicznej powinna spowodować sprawniejsze działanie tej osoby w społeczeństwie i umożliwić wydajniejsze jej funkcjonowanie.

O dofinansowanie wyżej wymienionych zadań, jeżeli ich realizacja umożliwi lub w znacznym stopniu ułatwi osobie niepełnosprawnej wykonywanie podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem, mogą ubiegać się:

- osoby niepełnosprawne, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności oraz zostało poparte stosownym zaświadczeniem lekarza specjalisty lub specjalisty na odpowiednim druku.

Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się i technicznych nie przysługuje osobom niepełnosprawnym, które w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku uzyskały odpowiednio na te cele dofinansowanie ze środków Funduszu.

Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków Funduszu.

Aby ubiegać się o uzyskanie dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych likwidacji barier w komunikowaniu się lub technicznych należy złożyć wniosek (na odpowiednim druku) wraz z załącznikami:

1. Kopia orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub równoważnego (oryginał do wglądu).
2. Kopia orzeczeń o niepełnosprawności osób mieszkających wspólnie z Wnioskodawcą, w przypadku takich osób.
3. Aktualne zaświadczenie lekarza specjalisty lub specjalisty, zawierające informacje o rodzaju niepełnosprawności (na odpowiednim druku).
4. Pełnomocnictwo udzielone przez wnioskodawcę na rzecz pełnomocnika w formie notarialnej.
5. Kserokopia dowodu osobistego (dane osobowe i adres zameldowania) Wnioskodawcy i Pełnomocnika.

W przypadku dofinansowania do barier w komunikowaniu się dla dzieci i młodzieży wymagane jest jedynie:

- 1) orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub,
- 2) orzeczenie do nauczania indywidualnego lub,
- 3) opinia o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka lub,
- 4) orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno - wychowawczych,

wystawione przez Poradnię Psychologiczno- Pedagogiczną, z których wynika wskazanie do korzystania ze sprzętu komputerowego w procesie rehabilitacji lub poparte zaświadczeniem.

4.3. SPRZĘT REHABILITACYJNY

Sprzęt rehabilitacyjny to sprzęt niezbędny do prowadzenia zajęć rehabilitacyjnych, mający za zadanie osiągnięcie przy aktywnym uczestnictwie osoby niepełnosprawnej możliwie najwyższego poziomu jej funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

O dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny mogą ubiegać się:

- osoby niepełnosprawne stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności jeżeli przeciętny miesięczny dochód, w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie przekracza kwot:

- **50%** przeciętnego wynagrodzenia, o którym mowa w art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym,

- **65%** przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej i zachodzi potrzeba prowadzenia rehabilitacji w warunkach domowych przy użyciu tego sprzętu,

- osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej (jeden raz w roku), jeżeli prowadzą działalność związaną z rehabilitacją osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej dwóch lat przed dniem złożenia wniosku udokumentują posiadanie środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nieobjętej dofinansowaniem ze środków Funduszu.

Dofinansowanie następuje na pisemny wniosek złożony odpowiednio dla miejsca zamieszkania – w przypadku osoby niepełnosprawnej, siedziby albo miejsca prowadzenia działalności – w przypadku osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą, osoby prawnej i jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej.

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, składają wniosek o dofinansowanie do dnia 30 listopada roku poprzedzającego realizację zadań.

Dofinansowanie ze środków Funduszu nie przysługuje, jeżeli podmiot ubiegający się o dofinansowanie ma zaległości wobec Funduszu lub podmiot ten był, w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku, stroną umowy o dofinansowanie ze środków Funduszu, rozwiązanej z przyczyn leżących po stronie tego podmiotu.

Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków Funduszu.

Aby ubiegać się o uzyskanie dofinansowania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych sprzętu rehabilitacyjnego należy złożyć wniosek (na odpowiednim druku) wraz z załącznikami:

1. Kopia orzeczenia o stopniu niepełnosprawności (oryginał do wglądu) lub zaświadczenie o pobieraniu zasiłku pielęgnacyjnego wystawione przez płatnika.
2. Zaświadczenia o wysokości przeciętnego miesięcznego dochodu członków rodziny obliczonego za 3 miesiące poprzedzające miesiąc złożenia wniosku.
3. Aktualne zaświadczenie wydane przez lekarza specjalistę lub specjalistę o konieczności zastosowania sprzętu rehabilitacyjnego.
4. Kserokopie dowodu osobistego Wnioskodawcy i opiekuna/pełnomocnika,
5. W przypadku ustanowienia Pełnomocnika, dokument notarialny stwierdzający pełnomocnictwo.

4.4. ŚRODKI ORTOPEDYCZNE I POMOCNICZE

Przedmioty ortopedyczne są to wyroby medyczne, przedmioty służące do leczenia i rehabilitacji nieprawidłowości w funkcjonowaniu narządów ruchu (np. protezy kończyn, ortezy, gorsety, obuwie ortopedyczne, kule, balkoniki, wózki inwalidzkie).

Środki pomocnicze to przedmioty wspomagające funkcjonowanie różnego rodzaju narządów, takich między innymi jak narząd słuchu, czy wzroku (np. szkła okularowe, aparaty słuchowe, protezy powietrzne, materace przeciwodleżynowe itp.).

Każda osoba niepełnosprawna, która otrzymała dofinansowanie z Narodowego Funduszu Zdrowia do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, może starać się również o dofinansowanie do tych przedmiotów z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, jeżeli otrzymane dofinansowanie nie pokryło całkowitego kosztu zakupu. **Wysokość dofinansowania zaopatrzenia przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze osoba niepełnosprawna może uzyskać w kwocie nie wyższej niż kwota dofinansowania z NFZ.**

Podstawowymi warunkami uzyskania dofinansowania są:

- posiadanie odpowiedniego dokumentu potwierdzającego niepełnosprawność,
- spełnienie kryterium dochodowego.

Kryterium dochodowe:

O dofinansowanie mogą ubiegać się osoby, jeżeli przeciętny miesięczny dochód, w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie przekracza kwoty:

- 50% przeciętnego wynagrodzenia, na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym,
- 65% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej.

Aby ubiegać się o uzyskanie dofinansowania do zakupu przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych i leczniczych środków technicznych należy złożyć wniosek (na odpowiednim druku) wraz z załącznikami:

1. Kopia orzeczenia o stopniu niepełnosprawności (oryginał do wglądu).
2. Faktura zakupu, faktura pro-forma wystawiona przez wykonawcę usługi lub dostawcę przedmiotów ortopedycznych lub środków pomocniczych wystawionych na osobę na niepełnosprawną na jego rodzica lub prawnego opiekuna wyszczególniająca kwotę opłaconą przez Narodowy Fundusz Zdrowia w ramach ubezpieczenia zdrowotnego i kwotę udziału własnego wnioskodawcy,
3. Numer konta bankowego potwierdzony przez bank (wyciąg bankowy, umowa).
4. Kopię zrealizowanego zlecenia na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

4.5. TURNUS REHABILITACYJNY

Turnus rehabilitacyjny oznacza zorganizowaną formę aktywnej rehabilitacji zawodowej i społecznej, połączonej z elementami wypoczynku, których celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych. Turnusy rehabilitacyjne dofinansowane ze środków PFRON organizowane są wyłącznie na terenie kraju. Czas trwania turnusów wynosi co najmniej 14 dni. Turnus musi odbyć się w okresie obowiązywania orzeczenia o niepełnosprawności oraz musi się rozpocząć w roku kalendarzowym, w którym osoba niepełnosprawna uzyskała dofinansowanie. Osoba niepełnosprawna, której przyznano dofinansowanie, dokonuje wyboru turnusu sama, zgodnie z zaleceniami i przeciwwskazaniami lekarza zawartymi we wniosku lekarskim.

Osoba niepełnosprawna może ubiegać się o dofinansowanie pobytu na turnusie, pod warunkiem, że:

- została skierowana na turnus rehabilitacyjny na wniosek lekarza, pod opieką którego się znajduje,
- w roku, w którym ubiega się o dofinansowanie oraz w roku poprzednim nie korzystała z dofinansowania ze środków PFRON na ten cel,
- weźmie udział w turnusie, który odbędzie się w ośrodku wpisanym do rejestru ośrodków, prowadzonego przez wojewodę,
- wybierze organizatora turnusu, który posiada wpis do rejestru organizatorów turnusów,
- będzie uczestniczyła w zajęciach przewidzianych w programie turnusu, który wybrała,
- nie będzie na turnusie pełniła funkcji członka kadry, ani nie będzie opiekunem innego uczestnika turnusu,
- złoży pisemny wniosek wraz z oświadczeniem o wysokości dochodu oraz informacją o liczbie osób we wspólnym gospodarstwie domowym,
- posiada ważne orzeczenie o niepełnosprawności,
- przedstawi podczas pierwszego badania lekarskiego na turnusie zaświadczenie lekarskie o aktualnym stanie zdrowia, w szczególności o chorobie zasadniczej, uczuleniach i przyjmowanych lekach (dotyczy turnusów, których program przewiduje zabiegi fizjoterapeutyczne).

Osobie niepełnosprawnej ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności albo posiadającej orzeczenia równoważne oraz osobie niepełnosprawnej w wieku do 16 lat może być przyznane dofinansowanie pobytu opiekuna, pod warunkiem że:

- lekarz wypisując wniosek uzasadni konieczność pobytu opiekuna;
- opiekun:
  - nie będzie pełnił funkcji członka kadry na tym turnusie,
  - nie jest osobą niepełnosprawną wymagającą opieki innej osoby
  - ukończył 18 lat lub ukończył 16 lat i jest wspólnie zamieszkującym członkiem rodziny osoby niepełnosprawnej;

Osoba niepełnosprawna, która uzyskała dofinansowanie do uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjnym, w terminie 30 dni od otrzymania powiadomienia, nie później jednak niż na 21 dni przed dniem rozpoczęcia turnusu informuje PCPR o turnusie, w którym będzie uczestniczyła.

Aktualne informacje o ośrodkach i organizatorach turnusów rehabilitacyjnych, posiadających wpisy do rejestrów wojewody dostępne są pod adresem elektronicznym: <https://empatia.mpips.gov.pl/>

DRUKI WNIOSKÓW DOSTĘPNE SĄ W SIEDZIBIE

Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie, ul. Miła 26, pokój nr 1
lub

na stronie internetowej www.pcprbytow.pl w zakładce „Dział rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych”.

Pracownicy działu PFRON pod numerem telefonu 059 822 80 68 udzielają wszelkich niezbędnych informacji.

4.6. SPORT, KULTURA, REKREACJA I TURYSTYKA

O dofinansowanie ze środków PFRON mogą się ubiegać osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, jeżeli:

- prowadzą działalność na rzecz osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej 2 lat przed dniem złożenia wniosku,
- udokumentują zapewnienie odpowiednich do potrzeb osób niepełnosprawnych warunków technicznych i lokalowych do realizacji zadania,
- udokumentują posiadanie środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nieobjętej dofinansowaniem.

4.7. DZIAŁANIA REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU „AKTYWNY SAMORZĄD”

Cel główny programu - wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów pomocy w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.

Cele szczegółowe programu:

- przygotowanie beneficjentów programu z zaburzeniami ruchu i percepcji wzrokowej do pełnienia różnych ról społecznych poprzez umożliwienie im włączenia się do tworzącego się społeczeństwa informacyjnego,
- przygotowanie beneficjentów programu do aktywizacji społecznej, zawodowej lub wsparcie w utrzymaniu zatrudnienia poprzez likwidację lub ograniczenie barier w poruszaniu się oraz barier transportowych,
- umożliwianie beneficjentom programu aktywizacji zawodowej poprzez zastosowanie elementów wspierających ich zatrudnienie,
- poprawa szans beneficjentów programu na rywalizację o zatrudnienie na otwartym rynku pracy poprzez podwyższanie kwalifikacji,
- wzrost kompetencji osób zaangażowanych w proces rehabilitacji osób niepełnosprawnych, pracowników lub pracujących na rzecz jednostek samorządu terytorialnego lub organizacji pozarządowych.

Program obejmuje następujące obszary wsparcia:

Moduł I - likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową:

Obszar A - likwidacja bariery transportowej:

Zadanie 1 - pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu, (znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności lub orzeczenie o niepełnosprawności, wiek do lat 18 lub wiek aktywności zawodowej lub zatrudnienie, dysfunkcja narządu ruchu,)

Zadanie 2 - pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B, (znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności, wiek aktywności zawodowej, dysfunkcja narządu ruchu,)

Obszar B - likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym:

Zadanie 1 - pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (znacznym stopniem niepełnosprawności lub orzeczenie o niepełnosprawności, wiek do lat 18 lub wiek aktywności zawodowej lub zatrudnienie, dysfunkcja obu kończyn górnych lub narządu wzroku)

Zadanie 2 - dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania (znacznym stopniem niepełnosprawności lub orzeczenie o niepełnosprawności, wiek do lat 18 lub wiek aktywności zawodowej lub zatrudnienie, dysfunkcja obu kończyn górnych lub narządu wzroku)

Obszar C - likwidacja barier w poruszaniu się:

Zadanie 2 - pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym (znacznym stopniem niepełnosprawności lub orzeczenie o niepełnosprawności)

Zadanie 3 - pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne (stopień niepełnosprawności, wiek aktywności zawodowej lub zatrudnienie, potwierdzona opinią eksperta PFRON stabilność procesu chorobowego, potwierdzone opinią eksperta PFRON rokowania uzyskania zdolności do pracy w wyniku wsparcia udzielonego w programie)

Zadanie 4 - pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny (stopień niepełnosprawności, wiek aktywności zawodowej lub zatrudnienie, potwierdzona opinią eksperta PFRON stabilność procesu chorobowego, potwierdzone opinią eksperta PFRON rokowania uzyskania zdolności do pracy w wyniku wsparcia udzielonego w programie)

Obszar D - pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej.

(znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, aktywność zawodowa, pełnienie roli opiekuna prawnego dziecka).

Moduł II - pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym

(znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, nauka w szkole wyższej lub policealnej lub kolegium lub przewód doktorski otwarty poza studiami doktoranckimi).

Szczegółowych informacji udziela pracownik Działu Rehabilitacji Społecznej Osób Niepełnosprawnych przy PCPR w Bytowie pod nr tel. 59 822 80 68.

DRUKI WNIOSKÓW DOSTĘPNE SĄ W SIEDZIBIE

Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie, ul. Miła 26, pokój nr 1
lub

na stronie internetowej www.pcprbytow.pl w zakładce „Aktywny Samorząd”

Pracownicy działu PFRON pod numerem telefonu 059 822 80 68 udzielają szczegółowych informacji dotyczących możliwości skorzystania z Programu „Aktywny Samorząd

4.8. DOM POMOCY SPOŁECZNEJ

W domu pomocy społecznej może zostać umieszczona osoba wymagająca całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogąca samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej

pomocy w formie usług opiekuńczych. Dom pomocy społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających.

Domy pomocy społecznej, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone dzielą się na domy dla:

- osób w podeszłym wieku,
- osób przewlekle somatycznie chorych,
- osób przewlekle psychicznie chorych,
- dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie,
- dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie,
- osób niepełnosprawnych fizycznie.

Na terenie Powiatu Bytowskiego funkcjonuje jeden Dom Pomocy Społecznej, który znajduje się w Parchowie. Dom przeznaczony jest dla siedemdziesięciorga dziewcząt (dzieci i młodzieży) z niepełnosprawnością intelektualną.

Do domu kieruje się na podstawie pisemnego wniosku osoby ubiegającej się o skierowanie lub za zgodą tej osoby lub jej przedstawiciela ustawowego może zgłosić inna osoba fizyczna lub prawna, a także powiatowe centrum pomocy rodzinie lub ośrodek pomocy społecznej. Pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca, nie więcej niż do 70% dochodu mieszkańca, różnica pokrywana jest przez ośrodek pomocy społecznej, który wydał decyzję o skierowaniu do DPS.

4.9. WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ

Warsztat Terapii Zajęciowej jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Celem warsztatu jest:

- aktywne wspomaganie procesu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,
- stwarzanie osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Na terenie Powiatu Bytowskiego znajduje się Warsztat Terapii Zajęciowej w Bytowie. Jest to placówka, która stwarza możliwości udziału w rehabilitacji społecznej i zawodowej dla 30 osób niepełnosprawnych z Powiatu Bytowskiego. Osoby niepełnosprawne kierowane są do uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej na podstawie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, które musi zawierać wskazanie do terapii zajęciowej. Terapia dla nich jest prowadzona w sześciu pracowniach pod kierunkiem terapeutów, psychologa i rehabilitanta.

Czas trwania zajęć w warsztacie wynosi 35 godzin tygodniowo i 7 godzin dziennie (uczestników do placówki przywozi i odwozi samochód wynajmowany przez W TZ - przystosowany do przewozu osób niepełnosprawnych).

Poza zajęciami przewidzianymi w poszczególnych pracowniach, każdy z uczestników ćwiczy na sali rehabilitacyjnej oraz ma zapewnione wsparcie psychologiczne.

4.10. PORADNIA PSYCHOLOGICZNO PEDAGOGICZNA

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna udziela dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym pomocy logopedycznej, a także prowadzi działania na rzecz wspierania rodziców i nauczycieli w wychowywaniu i kształceniu dzieci i młodzieży. Na terenie powiatu bytowskiego funkcjonują 2 poradnie psychologiczno-pedagogiczne:

1. Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna w Bytowie, przy ulicy Gdańskiej 59
2. Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna w Miastku, przy ulicy Młodzieżowej 4.

Uwaga: Korzystanie z pomocy udzielanej przez poradnie jest dobrowolne i nieodpłatne oraz nie wymaga skierowania!

Z wnioskiem o objęcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną może wystąpić rodzic lub prawny opiekun dziecka, a w przypadku ucznia pełnoletniego on sam lub osoba przez niego upoważniona. Może się okazać, że dziecko będzie potrzebowało stosownej opinii lub orzeczenia dla zapewnienia najwłaściwszej formy kształcenia uwzględniającej stan zdrowia i potrzeby dziecka. Takie opinie i orzeczenia wydają Zespoły Orzekające działające w poradniach psychologiczno-pedagogicznych.

Rodzaje orzeczeń i opinii:

- orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, niedostosowanej społecznie oraz zagrożonej niedostosowaniem społecznym, wymagającej stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy,
- orzeczenia o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dla dzieci, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola lub oddziału przedszkolnego zorganizowanego w szkole podstawowej,
- orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania dla dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola oraz szkoły,
- orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży upośledzonej umysłowo w stopniu głębokim,
- opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole.

4.10. SZKOLNICTWO SPECJALNE

Kształceniem specjalnym obejmuje się dzieci i młodzież niepełnosprawną oraz niedostosowaną społecznie oraz zagrożoną niedostosowaniem społecznym, wymagającą stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Kształcenie to może być prowadzone w formie nauki w szkołach ogólnodostępnych, szkołach lub oddziałach integracyjnych, albo specjalnych i w specjalnych ośrodkach szkolno - wychowawczych. Podstawą do objęcia ucznia kształceniem specjalnym jest orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne.

Na terenie powiatu bytowskiego funkcjonują dwa specjalne ośrodki szkolno – wychowawcze:

1. Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Bytowie, przy ulicy Styp – Rekowskiego 5
2. Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Tursku 4, 77-200 Miastko.

Głównym zadaniem Ośrodków jest przygotowanie wychowanków, w miarę ich możliwości, do samodzielnego udziału w życiu społecznym w integracji ze środowiskiem.

W szczególności Ośrodek:

1. zapewnia realizację obowiązku szkolnego,
2. przygotowuje do życia w integracji ze środowiskiem,
3. udziela wychowankom pomocy pedagogicznej i rewalidacyjnej,
4. stwarza możliwości uczestnictwa wychowanków w zajęciach korekcyjno kompensacyjnych oraz realizowania indywidualnych programów nauczania i ukończenia szkoły w skróconym czasie,
5. umożliwia wychowankom dokonanie wyboru przyszłego zawodu w ramach preorientacji zawodowej,

W skład Specjalnego Ośrodka Szkolno Wychowawczego w Bytowie wchodzi:

1. Przedszkole Specjalne;
2. Szkoła Podstawowa 3 - klasy I-VI oraz zespoły rewalidacyjno - wychowawcze;
3. Gimnazjum Nr 3 - klasy I-III oraz zespoły rewalidacyjno - wychowawcze;
4. Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 2 , przygotowująca do pracy w zawodach:
  - kucharz,
  - monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie.
5. Szkoła Przysposabiająca do Pracy;
6. Grupy Wychowawcze.

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Tursku obejmuje kształceniem dzieci i młodzież o szczególnych potrzebach edukacyjnych w wieku 7 - 23 lat. W skład Dpecialnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego wchodzi:

W skład Specjalnego Ośrodka Szkolno Wychowawczego w Tursku wchodzi:

1. Szkoła podstawowa : klasy I – VI,
2. Gimnazjum : klasy I – III,
3. Szkoła Przysposabiająca do Pracy : klasy I – III,
4. Internat : 3 grupy wychowawcze.

VI. ADRESY WYBRANYCH INSTYTUCJI DZIAŁAJĄCYCH NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

1. **Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych** – oddział Pomorski
Aleja Grunwaldzka 184
80-236 Gdańsk
tel. 58 350 05 00
2. **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie** – działania z zakresu rehabilitacji społecznej
Ul. Miła 26
77-100 Bytów
tel. 059 822 80 68
3. **Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności** – orzecznictwo do celów pozarentowych
Ul. Miła 27
77-100 Bytów
tel. 059 822 80 68/ 059 822 48 29

- 4. Powiatowy Urząd Pracy** – działania z zakresu rehabilitacji zawodowej
Ul. Wojska Polskiego 6
77-100 Bytów
tel. 059 822 22 27
- 5. Specjalne Ośrodki Szkolno – Wychowawcze**
- ✓ Specjalny Ośrodek Szkolno Wychowawczy w Bytowie
ul. Styp Rekowskiego 5
Tel. 059 822 25 89
  - ✓ Specjalny Ośrodek Szkolno Wychowawczy w Tursku
Tursko 4, 77-100 Miastko
Tel. 059 588 16 94
- 6. Poradnie Psychologiczno Pedagogiczne**
- ✓ Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna w Bytowie
ul. Gdańska 59
059 822 25 20
  - ✓ Poradnia Psychologiczno Pedagogiczna w Miastku
ul. Młodzieżowa 4
059 857 04 00
- 5. Ośrodki Pomocy Społecznej** – świadczenia pieniężne i niepieniężne
- ✓ Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bytowie
ul. Miła 26
059 822 – 51-01
  - ✓ Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Miastku
Ul. Tuwima 1
059 – 857 – 27 - 86
  - ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Borzytuchomiu
Ul. Zwycięstwa 56
059 – 821 – 13 - 16
  - ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Czarnej Dąbrowce
Ul. Gdańska 5
059 – 821 – 26 - 60
  - ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołczygłowach
Ul. Słupska 56
059 – 821 – 39 - 06
  - ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipnicy
Ul. Słomińskiego 19
059 – 821 – 70 - 94
  - ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Parchowie
Ul. Krótka 2
059 – 821 – 48 - 35
  - ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Studzienicach
Ul. Kaszubska 7
059 – 821 – 65 - 93
  - ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Trzebielinie
Trzebielino 7 a
059 – 858 – 02 - 55
  - ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuchomiu
Ul. Jana II Sobieskiego 16
059 – 821 – 50 - 49

Przydatne linki:

1. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
www.mpis.gov.pl zakładka „Osoby niepełnosprawne”
2. Ministerstwo Zdrowia

- www.mz.gov.pl
3. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
www.pfron.org.pl
  4. Rzecznik Praw Pacjenta
www.bpp.gov.pl
  5. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bytowie
www.pcprbytow.pl
  6. Tłumacz on – line języka migowego
www.tlumaczonline.waw.pl
  7. ABC osoby z niepełnosprawnościami
www.abc.lzinr.lublin.pl

Informator został opracowany przez:

**Powiatowe Centrum
Pomocy Rodzinie w Bytowie
ul. Miła 26
77-100 bytów
Tel/fax. 059 822 80 68
kontakt@pcprbytow.pl
www.pcprbytow.pl**

Informator wydano ze środków Powiatu Bytowskiego

**Starostwo Powiatowe
ul. Domańskiego 2
77-100 Bytów
Tel/fax. 59 822 80 00/ 80 01
starostwo@powiatbytowski.pl
www.powiatbytowski.pl**